

ACTIVITAT DIDÀCTICA PER AL PRIMER CICLE DE SECUNDÀRIA (12-14 anys)
UN BOSC TERRIBLE**Sobre l'exposició LA MORT DE LA INNOCÈNCIA**

Aquesta exposició té l'objectiu d'homenatjar i divulgar l'obra de la reconeguda novel·lista catalana Mercè Rodoreda. Ho fa mitjançant una interpretació estètica de quatre de les seves novel·les: Mirall Trencat, La plaça del Diamant, La mort i la primavera i Quanta, quanta guerra!

Ni el disseny expositiu ni aquestes obres de l'autora van adreçats especialment a un públic infantil. Tanmateix és important que aquests en coneguin l'existència i en reconeguin la vàlua, motiu pel qual la mostra del Palau Robert convida el públic escolar a participar de l'efemèride cultural *Any Rodoreda 1908-2008*.

D'altra banda, l'exposició es planteja com una manera diferent d'entrar en contacte amb una obra literària. Mitjançant la instal·lació i intervenció espacial es contribueix a donar la clau d'interpretació als lectors amb l'objectiu de fomentar la lectura. En paraules de la pròpia comissària Marina Gustà, *“el muntatge sobre les novel·les recull l'empremta que l'atmosfera verbal dels textos narratius deixa després de la lectura: no tant unes històries com uns personatges, uns gestos, unes sensacions, uns objectes, unes frases... Es tracta de “fer sentir”, per dir-ho rodoredianament. En el doble sentit: evocar i escoltar”*

Durada de l'activitat: 1h 30 min.

Dates: De l'1 d'abril al 31 de maig de 2008

Nivell educatiu: Primer Cicle de Secundària (12 a 14 anys)

Número d'alumnes: grup escolar, fins a un màxim de 25 alumnes

TELÈFON DE RESERVES: 670.036.081

Objectius

- Observar l'antinòmia mil·lenària entre mort i vida
- Reflexionar sobre el destí inexorable de la mort com a “norma” o “lleï”
- Debatre el concepte de “rebel·lió personal”
- Copsar la bellesa de les coses efímeres i emprendre una acció al respecte
- Imaginar un altre món o un altre lloc o una altra situació d'allò que és aparent
- Contribuir al pensament reflexiu
- Entendre que l'acte d'escriure obeeix a aquests objectius i que Mercè Rodoreda ho feia

Desenvolupament de l'activitat

L'activitat es planteja a partir d'uns breus fragments de **La mort i la primavera** i de la instal·lació museogràfica corresponent.

Al segon espai de l'exposició dedicat a aquesta obra es pot veure una mena de bosc, amb arbres marcats per una placa i dels quals pengen argolles, gàbies, cilindres. Hi ha so de campanes. Tot plegat ve a ser una al·legoria d'un poble on cada individu viu marcat per la pròpia mort, engolit per un arbre. Defugir a aquest destí resulta difícil. La bellesa dels arbres i del bosc oculta allò que aquests contenen de pútrid, d'opressiu, de gàbia. La instal·lació glossa el contingut de la novel·la, on l'aparent innocència d'un bosc (considerat normalment com una reserva de vida) es converteix en un destí mortal. En aquest aspecte incideix de ple amb el títol de l'exposició *La mort de la innocència*.

S'introduirà l'activitat explicant fins a quin punt la mort és una constant dins l'obra de Rodoreda. I també s'apuntarà com la vegetació és recurrent en molts dels seus títols.

A continuació, en grups de 4 o 5, els alumnes hauran d'escriure en silenci, damunt de paper d'embalar, aquells punts o aspectes que els sembla que marquen d'alguna manera la seva vida personal: context geogràfic, família, afectes, aficions, olors, sensacions... tot apropant-se més a una llista de conceptes que a un text descriptiu. Els mots de cadascun dels membres de l'equip es poden encavalcar o sobreposar. L'objectiu és crear una trama tipogràfica de vivències comuna, on no es pugui destriar qui ha escrit què.

En un moment donat s'aturarà sobtadament aquesta escriptura, com a metàfora que a la vida hi ha situacions sobtades que poden fer canviar el rumb de la nostra existència. Aleshores els grups sortiran al jardí amb els trossos de paper d'embalar escrits i els enrotllaran a les soques dels arbres, amb la cara on hi ha el text tocant l'escorça, de manera que es pugui treballar per l'altra cara, la que ha quedat en blanc. Amb guixos de colors es farà un *frottage* del relleu del tronc i es tenyirà amb una esponja tintada.

Amb aquests papers es fabricaran cilindres simulant troncs d'arbre i seguidament es visitarà l'espai expositiu del bosc on ubicaran els seu troncs de paper entre els troncs ja existents, sense que hi facin nosa i mantenint un silenci sepulcral.

Per finalitzar, es convidarà els nois i noies a descobrir atentament aquell espai escènic, a llegir i a escoltar allò que s'hi diu per després comentar les diferències que han observat entre les vivències que hi ha escrites a la cara oculta del tronc de paper, les seves, i les del noi que protagonitza la novel·la.

Treball previ a l'escola

Es requereix un treball previ abans de la visita per tal de poder realitzar adequadament l'activitat. Aquest treball l'haurà de conduir el professor del centre que dirigeixi l'activitat i consistirà en:

- Explicar la **importància i singularitat de Mercè Rodoreda** dins la narrativa catalana del segle XX
- Fer **recerca sobre l'obra *La mort i la primavera***
- Llegir-ne algun fragment o tota sencera si es creu convenient (es suggereixen els textos de l'Annex 1)
- Debatre l'estil literari de Rodoreda

Lectures complementàries (es poden fer abans o després de la visita)

Tot i no ser obres de Mercè Rodoreda, es recomana la lectura d'algun d'aquests llibres que evoquen la mateixa sensació que es desprèn de l'obra *La mort i la primavera*, per tal que els nois i noies entenguin que el **tema dels morts vivents** és un tema recurrent dins la literatura universal.

BROWNE, Anthony. *El túnel*. México: F.C.E, 1993.

NICHOLSON, William. *El siurell del vent*. Barcelona: ediciones B, 2002.

GARCIA LLORCA, Antoni. *Història d'un cap tallat*. Barcelona: La Galera, 2004.

Altres materials complementaris

Com a referent de l'activitat, podeu fer una aproximació a les instal·lacions de **Giuseppe Penone**, escultor destacat de l'"Art Povera", que treballava les seves obres amb elements de la natura (arbres, fulles de llorer, espines,...). Aquestes es nodreixen de la necessitat de recuperar la comunió de l'home amb la natura, en un desig de fondre's amb ella. En aquest sentit manté un punt de contacte amb la mateixa Rodoreda per la importància que en la seva vida i obra tenen els arbres i les flors.

Annex 1**TEXTOS**

Les cases del poble eren totes de color de rosa. A la primavera les pintàvem i potser per això la llum era diferent: perquè agafava el rosa de les cases. A l'hivern, a l'hora de la neu i del vent i dels menjadors vermells amb el foc que fugia per les xemeneies, fèiem els pinzells amb cues de cavall per a pintar les cases a la primavera. Els fèiem amb els mànecs de fusta i filferros i quan els teníem fets, els guardàvem fins que el temps era bo i aleshores anàvem tots, homes i nois, a buscar la pols vermella per a fer la pintura rosa, a la cova de la Maraldina: la muntanya coberta de bruguera: amb l'arbre mort i amb el vent per entre els matolls.

I aleshores em va agafar por. La por em venia d'aquella resina que bullia sola, del sostre de llum amagat per tanta fulla, de tantes ales blanques que volaven com fulles de flor, de l'abella de la mel, de les fulles mortes a terra que només eren records de fulla, ombres de primavera... I me'n vaig anar, de primer a poc a poc i a recules; després vaig arrencar a córrer com si m'empaitessin l'home, la forca i la destrat. A la ratlla del riu em vaig aturar amb les mans encastades a les orelles per a no sentir la quietud. L'abella em seguia. Vaig tornar a travessar el riu per sota per a enganyar-la i deixar-la perduda i sola amb les roses de gos i amb les aranyes que l'esperaven. A l'altra banda del riu vaig deixar la pudor de fulla menjada d'eruga i vaig trobar l'olor de les glicines i la pudor dels fems. La mort i la primavera. I vaig caure estirat a terra amb el cor buit de sang i les mans gelades. Perquè jo tenia tretze anys i l'home que s'havia ficat a dins de l'arbre per morir era el meu pare.

Per no estar sol vaig buscar el meu arbre... era com si una mà d'ombra m'apartés de l'arbre del meu pare i m'empenyés cap al meu. Anava de genollons d'una soca a l'altra i resseguia amb els dits els noms dels vius i dels morts. Sentia olor d'herba aixafada i de vegades, quan agafava les plaques per a palpar el nom, el ferro de l'argolla grinyolava i aquell grinyol semblava que esquincés una cosa molt amagada, aquella cosa que estirava amunt els brins d'herba i les fulles de dintre la branca i les papallones de dintre l'eruga. El vaig trobar davant per davant de l'arbre del meu pare. La placa feia olor de rovell. Jo acabaria tancat en aquell arbre amb la boca plena de ciment de color de rosa, encara viu i amb l'ànima sencera a dintre... Perquè, saps?, - deia el ferrer-, amb el darrer alè, sense que ningú no se n'adoni, l'ànima fuig. I no se sap on va.

Si venien, amb el clau que havia estat rovellat em travessaria els canals del cor així que sentiria passos. Si em treien, em traurien mort. Si trigaven, quan la boira començaria a viure damunt de l'aigua i de l'herba, jo ja estaria mort: arbre dintre de l'arbre i arbre amb totes les coses de la meva vida que jo havia fet viure i que m'havien fet creure que vivia. Jo amb les meves coses i les meves coses amb mi i amb la meva ànima... l'abella i la flor; l'estrella i les fulles; l'aigua i la carícia; els cabells i les teranyines i una bombolla de sabó... i tot el que s'acaba i tot el que vol tornar i tot el que no pot venir. Vaig arrencar els quatre claus de l'escorça i els vaig deixar caure d'un a un als meus peus. El cor em batia escampat: als punys, a cada costat del front, a cada costat del coll, a dintre del pit tot sol i amb la punta del clau a la pell suada vaig tancar la creu i em vaig voltar d'ombra. I el riure era amb mi, a l'alçada de la cintura. Havia vingut de lluny i s'havia ficat a l'arbre i s'havia clavat al meu costat esquerre, entre la meva mort a dintre i la primavera del món a fora. Amb mi. Petit i feliç com una campaneta. Per a fer-me companyia sempre quan ja no podria sentir-lo en la meva nit sense acabament...